

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Na ocnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10.40 K, za pol leta 5.20 K, za četrt leta 2.60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posredna številka 10 v.

Reklamacije so potpisane prste. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisni se ne vračajo, imenovni. Enostopna petiti-vrsta (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

15. šte. v.

V Ljubljani, v soboto dne 20. februarja 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Dunajska cesta šte. 20.

Politična kriza na Turškem.

O mladoturški stranki se gotovo ne more trditi, da bi bila v vsakem oziru najidealnejša. Zlasti socialna demokracija mora imeti pomisleke o marsičem, kar delajo Mladoturki in kar so zapisali v svoj program. Njihova zmaga nad sultanovim absolutizmom je morala razveseliti vsakega prijatelja svobode, toda pozabiti se ne more, da je zmagala največ z vojaštvom in kjer ima militarizem politično moč v rokah, je državniška svoboda vedno dvomljiva. Verjetno je, da so turški častniki posebna vrsta vojakov, kakor so bili tudi ruski dekabristi, ki so zanesli revolucionarno misel na Rusko, resnično svobodomiselni ljudje. Vendar ni nikdar dobro, če komandira militarizem v politiki.

Ob vseh teh pomislekih se mora pa priznati nekaj važnega. Doslej kažejo Mladoturki, da so edini zastopniki buržoazije v Evropi, ki razumejo svojo politično nalogo in ki znajo braniti svojo politično svobodo. Pogled na buržoazne stranke po zapadni Evropi je nad vse žalosten, posebno pa velja to za meščanske stranke v Avstriji. Velikanske revolucije so odpravile absolutizem iz evropskih držav in priborile ustavnost. A stranke, ki so bile v prvi vrsti poklicane, varovati pridobitve revolucij, so popolnoma pozabile na dela svojih očetov in dedov; vlade ki ne bi smele biti po konstitucionalnem načelu nič drugega, kakor izvrševalni organi v parlamentih izražene ljudske volje, se postavljajo nad parlamente, meščanske stranke pa ne kažejo toliko moči, da bi znale uveljaviti svojo voljo in svoje pravice ter da bi prisilile vlade, da jih respektirajo.

V tem oziru kažejo Mladoturki, da živi v njih res še neporabljena moč in naše meščanske stranke bi se lahko marsičesa naučile od njih.

V soboto je v Carigradu padel veliki vezir Kiamil paša in ideja mladoturške revolucije se je s tem mogočno utrdila. Obseg lista nam ne dovoljuje, da bi opisali vse posameznosti velezaonivnih dogodkov. Zadostuje naj torej kratek pregled. Pred kratkim je bil vojni minister Riza paša odslovljen. Utemeljeval se je ta korak, češ, da se je odkrila vojaška zarota proti sultanu in da se od Riza paše v slučaju nevarnosti ni moglo pričakovati dovolj krepko nastopanje. Mladoturški list „Šuraj Ummet“ je pa obdolžil velikega vezirja, da je sam razširil govorico o zaroti, ker se je hotel iznebiti vojnega ministra, uničiti vpliv mladoturškega odbora in vpeljati zopet absolutizem.

Kaj je na vseh teh govoricah z ene in z druge strani resnice, se na podlagi časnikarskih vesti ne more razsoditi. Gotovo je pa to, da so Mladoturki zaslutili nevarnost za mlado konstitucijo in to nevarnost so takoj odbili z vso odločnostjo.

V soboto je turška zbornica imela sejo. Udeležba je bila nenavadno velika; tudi lože so bile prenapolnjene. Mladoturki so vložili interpelacijo, kakšne izpremembe da so se izvršile v ministstvu brez znanja zbornice in zakaj. Veliki vezir ni prišel na sejo, temveč je sporočil, da ne more odgovoriti na interpelacijo prej kakor v sredo in da dotlej ne pride v zbornico. To je povzročilo velikansko razburjenje. Razvila se je viharna debata, velikemu vezirju so telefonirali, da naj pride na sejo. Kiamil paša se je zopet branil. Poslali so še enkrat ponj in Mladoturki so vložili predlog, da naj zbornica ostane vso noč skupaj. Kiamil paša pa le ni hotel zapustiti svojega stanovanja. Tedaj so Mladoturki vložili predlog, da naj zbornica velikemu vezirju izrazi nezaupanje in da naj se sultanu naznani volja zbornice, ki zahteva za načelnika vlade takega moža, da bo vžival zaupanje parlamenta.

Tisti hip, ko se je imelo začeti glasovanje o tej resoluciji, je došlo od Kiamila pismo, v katerem je naznanil da je pripravljen demisionirati in da prepušča zbornici odgovornost za vse dogodke. Resolucija, ki izraža Kiamilu nezaupanje, se je sprejela s 198 proti 8 glasovom. Ta ogromna večina je napravila nepopisen vtisk.

Odločnost, s katero varujejo Turki svojo ustavo, je na vsak način vredna vse pozornosti.

Naš zbor.

Dalje.

Kar so te stranke producirale kot argumente, ni moglo zakrinkati sovražstva, ki ga goje proti delavstvu; razredno stališče meščanskih strank, ki ga sicer očitajo socialni demokraciji, se je pa povsem jasno pokazalo. V gospodarsko-političnem zmislu je bilo to, kar so nesocialistične stranke takrat uganjale v parlamentu, prosti šarlatanizem. Glasile so se klerikalne in sgrarne stranke, ki so neprestano deklamirale o kmetu in o njegovih interesih, a prav pri tej priliki so pod svojo »zeleno zastavo« pokazale, da imajo kmeta le za predprego. Predlogi sodruga dr. Rennerja so obsegali celo vrsto sredstev za povzdigo male kmetije, ki bi pa seveda v marsičem morala obračunati s fevdalnimi veleposessniki. »Zastopniki kmeta« so se pa z vso silo postavili na branik fevdalnih gospodarskih privilegij in so pokopali nujnost socialno-demokratskih predlogov. Sodruga dr. Renner je n. pr. pokazal, kako bi se dalo povzdigniti domača živinoreja, a zastopnikom veleposessnikov je šlo le zato, kako bi domačemu prebivalstvu podražili meso. Zapiranje mej je bilo geslo agrarcev, s katerim so se upirali tudi vsem trgovskim pogodbam z balkanskimi deželami in so s tem povzročili mnogo škode avstrijskemu prebivalstvu in avstrijski industriji.

Kakor s temi predlogi, je šlo tudi z mnogimi drugimi predlogi socialnih demokratov, namenjenimi izboljšanju gospodarskega položaja delavskih slojev. Večina državnega zbora je v marsikaterem vpra-

PODLISTEK.

Francka.

Spisal E. Kristan.

Dalje.

V.

Pogostoma se je zdaj Francka shajala z Andrejcem in njene oči so bile vedno videti jasne. V prvih dneh jo je včasih mučilo vprašanje, kaj li se je zgodilo, da so tovarišice imele povod, pikati jo z Andrejcem. Nikdar se pa ni tako vdala sitni misli, da bi jo bila mogla premagati žalost. Če se je spomnila na Andrejceve pogled, je vedela, da ni mogel storiti nič zlega. Kadar so se ji približale take misli, jih je brez truda prepodila. Končno pa jo je rešil neprijetnosti slučaj, ki ji je povedal, kako je bilo. Pavla se je bila dobrikala Andrejcu, tako da bi bil slepec videti, kaj da hoče. Ko ji je pa fant mirno povedal, da se ne zna ni noče po sili zaljubiti, ga je začela dražiti z drugimi dekleti, kakor so ji pač prišla na jezik. Imenovala je tudi Francko in tedaj je Andrejce vzrotil tako, da je hipoma zavezal Pavli in vsem, ki so ji pomagale, jezike.

Odkar se je Francka seznanila z Andrejcem, ji je bilo, kakor da se je izpremenilo nekaj velikega v njenem življenju. Vse slike so imele novo barvo, v vsaki temi je bilo še nekaj svetlega in kadar je bil dan mračen in žalosten, so ji odsevali še shranjeni solnčni žarki iz oči. Pozabljene sanje so se ji vrnile v dušo, iz neznanih daljav

je zopet slišala šumenje gozdov, v katerih so rajale Vile. Vse je bilo polno življenja in nikdar več ni bila sama. Razumela je slabosti matere in govori tovarišic ji niso prizadevali bolečin. Zdelo se ji je, da so se izpremenile tudi one in da so na svetu sami dobri ljudje, ki se včasih nerodno pošalijo, ne da bi imeli kaj hudobije v srcih.

V njeni duši pa je zopet vstalo veliko upanje. Vse se bo izpolnilo, kar se ji je kdaj sanjalo in nenadoma bo stala pred njo velika sreča pa jo bo obsula z belimi in rdečimi rožami, da se bo kopala v cvetju in bo vse duhtelo kakor v paradizu.

Take blažene misli so jo obhajale, kadar ni bilo Andrejca pri njej. V njegovi družbi so pa obmolknile in prevzelo jo je samo čustvo, mehko in milo kakor majski dan, kadar cveto divji kostanji. Tedaj ni bilo bodočnosti, ampak sama sedanjost, v kateri je že živela sreča, vsa podobna oni iz prvih otroških let, le večja, mogočnejša, slajša in svetlejša.

Francka se ni več zavedala, da poteka čas. A polagoma se je nekaj izpreminjalo v dekletovih čustvih. Dolgo je čutila samo srečo trenutka, iz katere je izhajala neskončna zadovoljnost. Sčasoma, ne da bi bila vedela kdaj in kako, se je vmešalo nekaj novega v dekletove občutke. Sanje o luninih nočeh v gozdovih so se množile in obiskovala jo je misel, da je nekje nekaj neznanega, kar se ji še ni razkrilo, pa se ji mora

razodeti, da doseže sreča nebeško višavo. Včasih so ji le misli vhajale v neznane kraje, zdaj pa je pogled iskal daljave, kakor da mora nekje uzreti lepoto vseh lepote. Vsa duša se ji je polagoma izpremenila v hrepenje, ki je iskalo neznane cilje; v ušesih so ji zvoneli tihotni odmevi čudnih pesmi. Hipoma se je tedaj ustavila in ozrla ter napeto poslušala. Srce ji je močno utripalo in v žilah se ji je ogrevala kri. Mislija je, da mora naenkrat glasno zadoneti čudna pesem. Ali pa ji je zadišalo po vilovih in rezedah in njene oči so iskale skrivnostne vrtove.

Kadar je bila z Andrejcem, sta včasih dolgo molčala, pa se ji je zdelo, da se kaže njegovim očem enaka čudežna dežela kakor njenim. Potčki šumljajo in ga vabijo, ptičji pa pojo, kakor da godejo gosli in veter med listjem jih spremlja in igra na harfi o njenem in njegovem hrepenjenju, o lepoti in sreči.

Pa je prišel čas, ko so jo obiskavale nove sanje. Prikazovale so se včasih še prejšnje slike; v gozdu po mehkem mahu so plesale Vile, da se noge niso dotikale tal in srebrna luč je plavala nad drevjem. Med plesalkami pa je bil Andrejce in le zanj so plesale ter so mu kazale svojo lepoto.

Silna želja jo je pograbila, da bi skočila med nje, da bi se oklenila fanta in da bi ga čvrsto držala, da bi nobena ne mogla do njega. Pa se ni mogla geniti in ko se je zbudila, ji je bilo, da

sanju celo ponižala sama sebe, kakor n. pr. v zadevi znižanja davka na sladkor.

Kapitalistično razredno stališče meščanskih strank nam pojasnjuje sicer neumevno dejstvo strašnega propadanja avstrijskega liberalizma, za katero je nad vse značilna znana Wahrmondova afera. Marsikdo bo danes, če sliši Wahrmondovo ime, začuden vprašal: Kaj pa je zdaj z njim? Kje pa je? In skoro nihče ne zna odgovoriti na to vprašanje. Afera je pozabljena in s tem je vlada dosegla svoj cilj. Wahrmond je povedal po svojem prepričanju nekoliko resnic, ki niso bile vseč klerikalcem in nastopila je proti njemu krščansko-socialna denunciacija. Mnogo prahu je bilo v državi. Profesorski zbori in dijaki na vseh vseučiliščih so bili na nogah. Doživeli smo celo nenavadno dejstvo, da so bili slozni nemški in slovanski dijaki. Večina v državnem zboru, ki bi bila mogla in morala pokazati svojo moč, je bila protiklerikalna in vendar so klerikalci zmagali na celi črti. Wahrmond je moral zapustiti Inomost, v Gradcu je bil odklonjen, v Prago je bil premeščen pro forma. Zdaj ga tudi v Pragi ni, zdaj ne predava na nobenem vseučilišču, ampak ima dopust in klerikalci triumfirajo.

Kakor proti svobodi znanosti, so klerikalci nastopali proti gmotnim interesom delavskih slojev ob vsaki priliki in strah pred socializmom jim je priganjal druge meščanske stranke. Socialni demokratje so vodili najkrepkejši boj za izboljšanje položaja železničarjev, poštnih in drugih državnih uslužbencev, krščanski socialci, ki so najprej nastopali s praznimi, demagogičnimi predlogi, so pa vselej pri odločitvi izdali interese teh slojev.

Gospodarski, čisto razredni momenti torej pojasnjujejo, kako je bilo mogoče, da so dosegli klerikalci v protiklerikalnem parlamentu moč, ki ni simbolizirana le s tem, da je krščanski socialec Weißkirchner predsednik te zbornice, ampak še bolj v dejstvu, da sta dva krščanska socialca, Geßmann in Ebenhoch, postala ministra. Obe krščansko-socialni listnici sta bili plod kravje kupčije, ki bi bila porazna za to stranko, če bi bila politična razsodnost njenih volilcev enaka njeni predrznosti. Za dvoje ministrskih sedežev so krščanski socialci zatajili desetletno agitacijo in svoja najkrepkejša gesla. Za dvoje ministrskih sedežev so glasovali za tisto nagodbo z Ogrsko, katero so ves čas pobijali, za tisto nagodbo, katero je socialno-demokratska frakcija odklonila, ker prinaša delavskemu ljudstvu vseh narodov v Avstriji velikansko škodo.

Narodnostni boji, ob katerih boleha Avstrija, pa tudi v tem razdobju niso vtihtili. Nekaj časa je imel baron Beck srečo, da so tleli bolj pod pepelom, naenkrat pa so izbruhnili z vso silo na vseh koncih in krajih. Kakor njegovi predhodniki, tudi mora vstati in pohiteti k njemu. Tedaj včasih ni mogla zaspati do jutra.

Pa tudi v takih sanjah in v njenem hrepenenju je bila sreča, kajti kakor da ji je bilo obljubljeno, je vedela, da se izpolni vse.

In potekali so dnevi in meseci. Naenkrat se je odprlo brezdnost.

Rakar je zaprl tovarno in je odslovil vse delavce. Nič mu ni ostalo; komaj da je delavcem izplačal mezde.

Andrej se ni ustrašil. V svojih rokah je čutil dovolj bogastva za vse svoje življenje. Vzel je svojo knjižico, pa je šel drugam iskat dela. Toda nikjer niso potrebovali njegovih rok. Skomizgavali so: Morda drugo leto, zdaj ni dela. Nekje je slišal besedico kriza in tedaj je vedel, da je skrb prišla v vas in da bo treba trkati na mnogo vrat, preden se odpro katera.

Ko mu je bilo jasno, je povedal Francki, da mora poiskati kruha v tujini in da bo treba hiteti, ker ga bo morda kmalu povsod premalo za vse, ki ga bodo željni.

Francki se je stemnilo pred očmi in Andrej jo je moral prijeti, ker se je zbal, da omedli. Prvi hip je mislila, da je vsega konec. Potem jo je potolažil. Tako je delavčevo življenje, a če bi obupal on, bi moralo obupati sto in sto drugih, ki jih zadene še hujše. Njegov pogum jo je pomiril. Ločitev ne bo večna. Kmalu bodo zopet iskali krepke roke in kadar se vrne, pojdeti k župniku, da napravi, kar je treba.

Francka se je stresla. Žalost in radost sta ji preletavali po duši. Oklenila se je Andrejca pa je plakala bridke in sladke solze.

Dalje prih.

baron Beck ni imel poguma, da bi bil pograbil jedro tega perečega vprašanja in konec je bil, da se je moral Beck, ki nikdar ni bil velik državnik, pač pa spreten mešetar, umakniti. Moral se je prepričati, da ne more nobena vlada živeti ob samem zakulisnem kupčevanju, ampak da je prav v taki od ure do ure živeči taktiki največja nevarnost. Kupčevalca Becka je spravil kupčevalec Geßmann ob ministrski sedež. Beck je hotel reševati narodno vprašanje od dežele do dežele, od vasi do vasi — vemo, kako ga je reševal v Istri — a naenkrat je gorelo na severu in na jugu.

Dalje.

Policijske mahinacije.

Odkritje nezaslišanega škandala z Azevom, ki je blamiral ves ruski policijski zistem do kosti, še ni odvrnil generalnih vohunov z dosedanje poti. Slej kakor prej deluje ne le doma, temveč v tujini s starim gnusnim aparatom vohunstva in provokatoričnega zapeljevanja. Sledeči dogodek, ki se je pretečenega tedna primeril v Bruslju (v Belgiji), je nad vse značilen za rusko policajstvo.

Pri nekem bruseljskem trgovcu sta se v sredo oglasila dva neznanca, ki sta vzbujala tako malo zaupanja, da ju prodajalka izprva sploh ni hotela pustiti v pisarno. Trgovec je slišal pogovor in ker večkrat podpira siromašne dijake, je menil, da prihajata tudi neznanca prosit podpore, pa ju je sam poklical. Komaj sta bila v sobi, ko sta položila večji zavoj na mizo ter sta dejala, da prihajata v imenu „tajnega anarhističnega odbora“, ki zahteva od trgovca 3000 frankov za „agitacijske namene“. Da podkrepita svojo zahtevo, sta potegnili iz žepa samokrese in povedala, da je v zavoju — bomba. Obenem sta pokazala pismeni nalog „Tajnega odbora“ in dejala, da bo, ako bi naznanil stvar policiji, po sklepu odbora usmrčen. Samokres in bomba končno ni šala; ker pa trgovec ni imel dovolj gotovega denarja pri sebi, je dal neznanca častno besedo, da izplača v četrtek zahtevano svoto. „Anarhista“ sta odšla, drugi dan pa je prišel eden izmed njih sam v pisarno in je dobil nakaznico na 3000 frankov. Trgovec sicer ni verjel v obstanek tajnega političnega odbora, temveč je bil prepričan, da ima opraviti s sleparji.

Drugi dan so delavci v ulici Saint Josse našli bombo, ki je bila napolnjena z nevarnimi razstreljivi. Strokovnjaki so rekli, da je pripisati samo srečnemu slučaju, da se delavcem, ki niso vedeli, kako nevarno reč imajo v rokah, ni nič zgodilo.

Policija je vpeljala preiskavo, našla pa ni ničesar. Dognala je le to, da sta bila odposlanca „tajnega odbora“ Rusa, kar je pa dotični trgovec spoznal tudi brez policije. Posledica takega odkritja pa je ta, da preganja policija v Bruslju živeče Ruse, večinoma politične begune na vso moč.

V ruskih revolucionarnih krogih so prepričani, da je vso stvar priredila policija, bodisi ruska, ali pa belgijska. Najbolj čudno je to, da se je upal posamezen človek iti k trgovcu po denar. V Bruslju živeči Rusi imajo tudi dokaze, da sta oba roparja vohunarila v njihovih krogih. Če bi bilo policiji kaj ležeče na tem, da bi zaslačila „anarhista“, bi moralo biti delo precej lahko, zakaj socialistični „Peuple“ poroča, da je prišla vsa stvar šele vsled bahanja roparjev v javnost, da se torej „anarhista“ ne bojita preveč policije. V takih razmerah ni čudno, če mislijo ruski revolucionarji, da je napad le za to vzporeden, da ima policija pretvezo za preganjanje revolucionarjev, ki žive v Bruslju večinoma zaradi študij.

Politični odsevi.

Baron Bienerth razpravlja s strankami, enkrat z nemškimi, drugič s slovanskimi. Oficiozni listi govore o vspelih, drugi oporekajo. Na jasnem pa ministrski predsednik sam ni.

Volikansko neumnost je napravil Bienerthov sistem, ko je začel preganjati češke radikalne poslance. Državno pravdnistvo v Pragi je mobiliziralo 20 tajnih policistov, vse svoje prezidijalne uradnike in 16 referentov, ki so izvršili hišne preiskave pri posl. Klofaču, Chocu, Buřivalu in Slami ter v uradništvu „Češkega Slova“, Klofačevem glasilu, in v raznih drugih redakcijah čeških radikalnih listov, pri predsednikih in tajnikih čeških radikalnih društev in voditeljih te stranke. Našli so baje razne protimilitaristične proglase in izjave ter hočejo priti na sled pripravljalcem in organizatorjem protinemških izgrediv. Tudi po deželi so se začele hišne preiskave. Državno pravdnistvo ima trden namen tako naperiti pravdo proti vsem, proti katerim bi te hišne preiskave dale količjak gradiva za sodno preganjanje. To se pravi: Baron Bienerth hoče napraviti mučenike, kar je najzanesljivejše sredstvo, da razburi do skrajnosti tiste duhove, ki bi jih imel pomiriti.

Poljski minister-rojak Abrahamovics je objavil v „Czasu“ članek, v katerem pravi, da ima le krona pravico imenovati in odstavljati ministre, ne pa klubi deželni in državnih poslancev. Abrahamovics se smatra za zaupnika krone in zato odstane na svojem mestu. Poljski klub je nato pretrgal vse zveze z ministrom Abrahamoviczem in

je poveril fin. ministru Bilinskemu zastopstvo svojih interesov.

Finančni minister Bilinski je v svojem nagovoru na uradništvo dejal, da so bili pred 12 leti, ko je bil zapustil urad, blagajniški prebitki ogromno narasli, da so pa danes popolnoma porabljeni. Finančno ministrstvo ima zelo težko nalogo, vendar upa, da jo bo s pomočjo parlamenta rešil, kajti brez parlamenta je vsaka davčna in finančna reforma nemogoča. Prekoračevanju določenega in dovoljenega proračuna treba napraviti konec!

Zatvoritev zavodov „Svobodne šole“ razveljavljena. Nižje avstrijsko namestništvo je razveljavilo odredbo okrajnega šolskega sveta, da se imajo zatvoriti zavodi „Svobodne šole“. Okr. šolski svet bo vložil pritožbo proti namestniškemu odloku.

V ogrskem parlamentu se nadaljuje debata o rekrutih. Poslanec Maniu (Rumunec) je kritiziral stremljenje vlade, da pomadžari skupno armado. V trideset polkih je proti zakonu in zdravi pameti uvedena madžarsčina kot polkovni jezik, kar je vzbudilo v nemadžarskih narodih veliko ogorčenje. Proti govorniku je nastal med Madžari velik trušč in predsednik Justh je vzel besedo — mirnemu govorniku. Le da ni še zahvalil razgrajčev!

Višje sodišče v Sarajevu je časnika Omčikusa in Jovanovića, ki sta bila zaradi „motenja javnega miru“ obsojena na eno leto, odnosno 7 mesecev težke ječe, oprostilo. Kakor je znano, sta bila obsojena, ker sta objavila dobesedni prevod nekega članka iz „Pester Lloyd“, torej iz polvladnega lista.

Socialni pregled.

Razveljavljene volitve. Namestništvo v Trstu je razveljavilo volitve v VI. kategoriji zavarovalnice proti nezgodam, kjer so „zmagali“ narodnjaki, zaradi nepravilnosti.

Iz stranke.

Občni zbor sklicuje na nedeljo dne 28. svečana ljubljanska podružnica kovinarjev in vabi vse člane, da se udeležijo za gotovo. Vršijo se v salonu pri Perleu. Začetek ob pol 10. uri dopoldne.

Okrajna konferenca v Pulju. Okrajni odbor jugoslovanske socialno-demokratske stranke v Pulju sklicuje okrajno konferenco, ki bo v nedeljo, 28. t. m. ob 3. popoldne v dvorani „Arco Romano“ s sledečim dnevnim redom:

1. Poročila političnega odbora:
 - a) tajniško.
 - b) blagajniško.
2. Poročilo o strankinem zboru v Ljubljani.
3. Občinske volitve v Pulju in naša stranka.
4. Organizacija, novi organizacijski statut.
5. Vontev odbora okrajne organizacije za Pulj.
6. Eventualnosti.

Pristop na konferenco imajo samo plačevalci strankinega davka in strokovno organizirani sodruzi.

Zaključnje državnega zbora in socialna demokracija.

Ljudski shod v Ljubljani.

V torek je bil v „Mestnem domu“ v Ljubljani ljudski shod, ki ga je sklicala krajna organizacija. Izvršil se je tako, da so ljubljanski socialni demokratje lahko ponosni. Če bi katerakoli druga stranka v Ljubljani imela tak shod, bi se bahala z njim cele tedne. Ker je imela socialna demokracija krasen uspeh, seveda zabavljajo kar se da; a prav jeza nasprotnikov in njihovi manevri so najboljši dokaz, da je shod popolnoma dosegel svoj namen. Radi pa priznamo, da so nasprotniki nekoliko pripomogli, da se je izvršil shod nad vse pričakovanje krasno. Tistih par možicev, ki se imenujejo „Narodna Delavska Organizacija“, se je ves teden pripravljala in je mobilizirala kar je mogla, da bi razbila shod. „Slovenec“ je pa popoldne pred shodom objavil uvoden „članek“, s katerim je hotel ščuvati proti shodu in proti socialni demokraciji sploh. Obojni poizkusi so le še bolj navdušili delavce, ki so nasprotnikom odločno pokazali, da niso backi, ki bi se dali voditi za nos na liberalni ali pa na klerikalni led.

Udeležba na shodu je bila brez baharije velika. Bil je delavnik, sredi tedna. Delavci so bili ves dan na delu in so morali drugi dan zopet na delo. Tudi se ne sme pozabiti, da je predpust, toraj za shode ne posebno ugoden čas. Vendar je bila dvorana „Mestnega doma“ in galerija ob 8. zvečer vsa polna. Stolov ni bilo. Prostora je bilo dvorani za 1400 ljudi. Množica je pa bila zlasti v sprednji polovici dvorane natlačena; segala je prav do odra in je zastavila tudi ves oder, kar ga je bilo poleg predsedništva in častniške mize še praznega. Kdor je bil na shodu, se bo torej smejal, če bere v „Slovenskem Narodu“, da je bilo 4—500 ljudi, ali pa v „Narodnem Dnevniku“, da je bilo 600 ljudi. Če bi imeli liberalci, ki na napravijo iz 40 Ribnikarjevcev 300, tako množico na svojem shodu, bi trdili, da so imeli vsaj 3000 udeležencev.

Otvoritev shoda.

Točno ob 8. uri zvečer je sodrug Bartl v imenu sklicateljev otvoril shod in povedal, zakaj je bil sklican. Omenil je, da je vlada zaključila

državni zbor in da so prevarjeni upi, ki jih je delavstvo gojilo o zavarovanju za starost in onemoglost, za katero se je bojevalo že več kakor deset let.

Naenkrat so zadoneli žvižgi po dvorani in na galeriji. Razgrajati, katere je bila najela „Narodna Delavska Organizacija“, da bi razbili shod, so prišli s piščalkami, imeli so menda naloge, kopirati Klofačevo družbo in tako preprečiti zborovanje. Če bi se bili gospodje od „N. D. O.“ prej informirali pri svojih liberalnih patronih, bi bili že lahko izvedeli, da se socialno-demokratski shodi tudi v Ljubljani ne razbijajo tebi nič meni nič. Zakaj socialni demokratje ne sklicujejo shodov, da bi se igrala komedija, ampak da se razpravljajo važna vprašanja. Zato imajo zborovalno disciplino, katero so liberalci že leta 1906 spoznali — takrat v svojo korist. Naravno je, da je hotela imeti stranka tudi na tem shodu red in ko sklicatelj opomin ni pomagal, so morali nastopiti reditelji in odstraniti razgrajace. To se je izvršilo v dveh, treh minutah in potem je bilo dobro.

Sodrug Bartl je naglasil, da dobi vsak udeleženec shoda besedo, če jo bo zahteval. Ko je to slišal „narodno-delavski“ gospod Škerl, je — odšel.

Nato so bili izvoljeni v predsedništvo brez ugovora sodrugi Kocmur, Petrič in Tokan.

Sodrug Kocmur

se v imenu predsedništva zahvali za zaupanje, pozove zborovalce, naj ohranijo mir v vsakem slučaju, in izjavi, da dobi vsako svobodno besedo in jamči predsednik s svojo častjo vsakomur, da bo lahko prosto govoril, dokler se bo bavil z dnevnim redom. Potem naznani, da ima za prvo točko

„Zaključenje državnega zbora“

kot poročevalec prvo besedo

sodrug Etbin Kristan.

Frenetičen aplavz je pozdravil govornika, čegar poročila zaradi omejenega prostora žal ne moremo v celoti objaviti. V glavnem je izvajal sledeče:

Ko je bil zaključen državni zbor na Dunaju, je jugoslovanska socialno-demokratska stranka takoj sklenila, sklicati shod, ker je bil dogodek tako izvenreden, da se je moralo ljudstvo poučiti o njegovem pomenu. Menili smo, da se bomo morali baviti le s tistimi faktorji, ki so zakrivali zaključenje. Toda naši klerikalci so sila ljubosumni in vedno jih vznemirja misel, da bi se govorilo o drugih, o njih pa ne.

Konec prih.

Domače vesti.

Torkov shod v Ljubljani je spraval gospode nasprotnike popolnoma iz ravnotežja in čitanje liberalnega in klerikalnega časopisja je bilo v sredo res zanimivo. Klerikalni „Slovenec“ se je napravil pravzaprav že v torek zanimivega. Priobčil je na uvodnem mestu stilističen poizkus, poln kislega humora, ki je očividno člankarju iztisnil nekoliko škafor potu; pred „Mestnim domom“ so dajali „Slovenca“ obiskovalcem shoda, ki so imeli na ta način dobiti najboljšo priliko, da so se prepirali o neresnosti in o jezuitovstvu klerikalnega glasila. V sredo je pa komični humorist „Slovenca“ prebrskal cele letnike „včlbatov“ in iz sadov tega študija sestavil „članek“, ki naj bi bil osmešil socialno-demokratsko prireditel. Smešno je bilo pač — kar je spakedral „Slovenčev“ peresar; škoda le, da je bilo na shodu preveč ljudi, ki so gledali s svojimi očmi in poslušali s svojimi ušesi, vsled česar bodo imele klerikalne laži prekratke noge.

Surovost in podivjanost je sedaj geslo, s katerim souje „Slovenski Narod“ v onemogli jezi proti socialni demokraciji. Podivjani so bili v torek — socialni demokratje, ker niso mirno trpeli, da bi jim bilo nekoliko najetih in naščuvanih elementov razbilo shod. Razgrajati so bili postavljeni pred vrata; to je res. Ampak to je bilo najprimernejše sredstvo, da se je napravil red, ki so ga hoteli Ribnikarjevci kaliti. Verjamemo že, da bi bilo „Narodu“ in njegovim ljudem ljubše, če bi bili socialni demokratje mirno trpeli naročene kravale in nazadnje razpust shoda. Tedaj bi bil „Narod“ seveda triumfal. Ker to ni šlo, pa zmerja. Ampak če mora govoriti o surovosti, tedaj mu svetujemo, naj posveti svoj nauk svojim zizibambulam. Surovost je, najeti ljudi, da bi šli razbijati shode; surovost je, prepuščati naščuvane fante usodi, ki ne more biti v takih razmerah nikoli prijetna. Surovost je pa končno tudi lagati, kakor se laže „Narod“. Njegova „ilustrativna fakta“ pri tem nič ne pomagajo. O strahotah, ki so baje zadele Feldsteinovo ženo, lahko tarna povsem nepoučenim ljudem; ker pa niso vsi nevedni, bi bil v interesu Feldsteinove žene bolje storil, če bi bil molčal. Oaa je prišla na galerijo z namenom, da razgraja. S seboj je imela piščalko in je tudi v resnici razgrajala. Ko jo je reditelj pozval, da naj odide, se je uprla, pa ne le z besedo, ampak z rokami in z nogami. Žena ima pravico do posebnih obzirov, dokler se vede kakor žena. Če pa nastopa tako kakor pijanec v beznici, ima pa sebi pripisati, če so tudi posledice take.

Prav čudno logiko ima včasih celjski „Narodni List“, zlasti v poročilih, ki se tičejo ljubljanskih zizibambul. O zadnjem shodu v „Mestnem Domu“ poroča takole:

„Včeraj se je vršil v „Mestnem domu“ ljudski shod, sklican od socialnih demokratov. Udeležilo se ga je do 600 ljudi. Razpravljalo se je o zaključanju parlamentarnega zasedanja in o organizaciji „kru-mirjev“. „Narodna delavska organizacija“ se shoda ni oficijelno udeležila. Koj v začetku zborovanja se je začelo žvižgati, in prišlo je do pretepov. S tem se je nekako opozorilo soc. dem., da se lahko vsak shod razbije. Potem pa se je shod mirno nadaljeval in so bile sprejete resolucije.“

Pustimo na stran, da poročevalec ne zna šteti. Pustimo tudi to, da vé nekaj o resolucijah, katerih ni bilo. Ampak kam je ušla logika? Z žvižganjem se je — pravi — opozorilo socialne demokrate, da se lahko vsak shod razbije; gospod reporter se res čudovito moti, zakaj opozorilo se je — razgrajace, da se shod ne razbije. Če so pa zizibambule hoteli opozarjati socialne demokrate, jim je to opozarjanje temeljito spodletelo. Vidi se pa tudi, da je med „Narodnim Dnevnikom“ in nekdanjo „Domovino“ razlika v objektivnosti — gospodje menda uganejo, kakšna.

Minister-rojak je najnovejši problem slovenske narodne politike. Na dnevi red so ga postavili klerikalci, ki so brez vsakega vidnega povoda začeli obsojati institucijo ministrov rojakov sploh. Ne bi rekli dvakrat, da jih ni na to napeljalo vsaj deloma čitanje socialno-demokratske „Arbeiter-Zeitung“, ki je pri neki priliki krepko pribila, da ti landsmanministri več škodujejo kakor koristijo. Saj se klerikalci sploh radi uče demokratične teorije od socialnih demokratov — seveda le teorije, ne pa tudi prakse. Seveda bi bil ostal „Slovenec“ gotovo tudi s teorijo za pečjo, če bi bilo za katerega njegovih veljakov upanja, da bi kmalu postal ekselencia. Ker je pa to za zdaj piščalka na vrbi, je „Slovenec“ radikalen, pa odklanja vse ministre-rojake. Med poslanci je bil drugega mnenja dvorni svetnik Ploj, ki je prav pridno agitiral za jugoslovanskega ministra. Njega samega so že večkrat imenovali za to mesto in pravijo, da se tudi zdaj ne bi bil branil, če bi ga prav lepo prosili. Oglasil se je pa tudi „Slovenski Narod“, ki je strašno hud, da more kdo nasprotovati jugoslovanskemu ministru, od katerega bi imel narod baje velikansko korist. Kjer je pa na Slovenskem polemika, mora povedati tudi klerikalna Pythia svoje mnenje: „Slovenec“ je objavil Sustersičevo globokoumnost, ki je navadno prav tako zavozlana kakor delfijski orakel; odgovori, kar med telegrami. Tako je dejal Zaratustra Sustersič: Jugoslovansko ministrstvo ni načelno vprašanje, odločila bo pa večina. In zdaj se začne prepir lahko zopet od začetka pa se nadaljuje načelno in protinačelno do tistega dne, ko dobi ta ali oni prvakov znano pismo; „Ljubi N. N. Imenjem Vas za svojega ministra.“

Za „Slovansko Jednoto“ so krstili najnovejšo parlamentarno skupino raznih slovanskih strank, ki bodo baje v državnem zboru vodile opozicijo proti Bienerthovi vladi. Po številu bo to velika skupina, zakaj štela bo 125 poslancev. Kakšna bo njena notranja moč, je pa pač drugo vprašanje, kajti bolj pisane skupine od te, si sploh ni več mogoče misliti. Sestavljena je takole: Češki agrarci 28 članov; „Savez južnih Slavenov“ (Hribarjev klub) 20 članov; moravski klerikalci 17 članov; „Slovenski klub“ (Sustersičev) 18 članov; češki radikalci 12 članov; Starorusini 5 članov; moravska ljudska stranka 4 člani; češka realista 2. Novi klub združuje torej takorekoč vsa nasprotja, ki si jih je moči misliti. Prevladuje pa nazadnjaštvo. Humoristično je, če piše „Slov. Narod“ o „naprednih“ Slovencih, Hrvatih in Srbih; s tem misli namreč na — Hribarjev popovski klub.

Svoje čitatelje opozarjamo na inserat nove slovenske trvdke Lenasi & Gerkman v Stritarjevi ulici. Trvdko priporočamo!

Tudi v Istri misli vlada nastaviti posebnega nemškega šolskega nadzornika. To bo sad modre politike slovanskih strank v Istri.

Razprava proti srbskim „veleizdajalcem“ se prične v Zagrebu 1. marca.

Štajerska deželnozborska volilna reforma bo v prihodnjih dnevih sankcijomrana. Vse kaže, da bodo deželnozborske volitve meseca maja.

Radi trpinčenja vojaških novincev je bil obsojen pri vojaškem sodišču v Celovcu neki četo-vodja 7. pešpolka v štirimesečno ječo in izgubo šarže.

Dijakinje pogrešajo. Od sobote, dne 18. januarja 1909 pogrešajo v Gričah pri Karlovcu rojeno in v Ribnik pristojno dijakinjo Il. gimnazijskega razreda Mileno Kniewaldovo. Bati se je, da bi si deklica zaradi nepovoljnega spričevala kaj ne naredila. Pogrešanka je za svojo starost primerno velika, črnih las, dolgolicična ter govori slovensko, hrvaško in nemško. Obležena je bila v črno baržunasto obleko z belim ovratnikom, navadno belo čepico, črne nogavice in črevlje na gumbce. Pri sebi je imela žensko, menda nikljasto uro z dolgo veržico.

Pobegnil je iz Gorice dragonec Alojz Tošapovec kar na konju čez italjansko mejo, kjer pa se je sam prijavil pri laških karabinijerih.

Otrok padel v vrelo vodo. V Cogetincih pri Sv. Antonu v Slovenskih gor. je padel vsled materine nepazljivosti triletni fant posestnice Elizabete Žigert v vrelo vodo. Otrok je vsled opeklin takoj umrl.

Ceno perje za postelje!

En kilogram sivega, osmukanega 2 K, napol belega K 2 80, belega K 4—, prima puhastega K 6—, najboljšega prima, opukanega, najlepše vrste K 8—, puh siv K 6—, bel K 10—, prsni puh K 12—, od 5 kg naprej franko.

Gotove postelje

iz gosto tkanega, rdečega, modrega, rmenega ali belega inleta (pavoline — nankinga), tuhent, 170 : 116 cm velik in dve blazini, 80 : 58 cm veliki, napolnjeno z novim, sivim, očiščenim, izdatnim in trpežnim perjem K 16—, z napol puhom K 20—, s puhom K 24—, tuhent sama K 12—, K 14—, K 16—, blazine K 3—, K 8-50, K 4—, razpošilja proti povzetju, ne vračunši zavojnino, franko od K 10— naprej. 52—19

Maks Berger, Deschenitz, 228 (Böhmerwald.) Če blago ne ugađa, se zameni ali pa vrne denar. — Cenik zastoj in franko.

Putniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
za neslajvo potovati naj se obrnejo
na
Simona Himeletza
v Ljubljani Kolodvorska ulica 22
Kakor tudi Pojasnila daje na željo

Klobuke, cilindre

in čepice v najnovejših fagonah in v velikih izberah priporoča

Jvan Soklič, Ljubljana

Pod Trančo šte. 2.

52—15

10—9

E. & A. SKABERNE
LJUBLJANA
Mestni trg št. 10.

Zaloga manufakturnega blaga na debelo
in drobno.

Telefon št. 177

52—23

L. Tomažič
zaloga piva
v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Gosp. gostilničarjem in p. n. slavnemu občinstvu priporočam

zagrebaško in
„šeško pivo“

Katinka Widmayer

trgovina pri 'Solnou' za vodo

Pogačarjev trg

priporoča svojo veliko zalogo 45-1

perila za dame, gospode in otroke. Rokavice, nogavice, kravate, bluže, obleke, predpasnike, čepice, i. t. d. Vezanje umetnih cvetlic. Nagrobne vence s trakovi. Vsa oprava za novorojenčke. Damski slamniki najnovejše mode. Krasne 'peče' vedno v zalogi. Specialiteta za delavce: Celulloid-ovratniki, prsa in manšete.

Nizke cene.

Kje se dobe najboljši poljedelski stroji, kakor mlatilnice, gepeljni, slamo-
moreznice, čistilnice, preše za sadje i. t. d.?

Edino le pri

FR. STUPICA

v Ljubljani, Marije Terezije cesta
št. 1, Valvazorjev trg št. 6.

In zakaj: zato, ker so dotični stroji iz najboljših tovarn sveta, najbolj sestavljeni, ker se istih proda na tisoče in tisoče komadov in se ravno radi tega, ker se jih izdeluje v velikih množinah, dobivajo po nizkih cenah. Moji stroji so povsod jako priljubljeni. — Obračajte se na mojo trdiko pri nakupu **stavbenih potrebščin**, portland-cementa, traverz, železniških šin in druge različne železnine in raznega orodja, nagrobni križev, tehtnic i. t. d. 24-10

10 zapovedi za zdravje

lično tiskane, vposlje postnine prosto in zastoj
lekarnar 24-9

Trnkóczy v Ljubljani.

Dobijo se tudi osebno v njegovi lekarni.

Prva slovenska ::
:: modna trgovina

za gospode

Engelbert Skušek

Ljubljana

Mestni trg št. 19

se najtopleje priporoča.

104-37

Svoji k svojim!

Lud. Černe

zlatar in trgovec z urami

ter zapriseženi sodnijski cenilec

Ljubljana, Wolfove ulice 3.

Izborna zaloga briljantnega blaga,
zlatnine, srebrnine in raznih ur.

Častna delavnica

za popravila in nova dela.

Cene najnižje. Solidna postrežba.

Globoko izpod cene

prodajam zaradi pomanjkanja prostora: Obleke, površnike, zimske suknje, dežne plašče za gospode in dečke. Najmodernejša konfekcija za dame in deklice. 52-17

Konfekcijska trgovina

v Ljubljani

A. Lukič

Pred škofijo št. 19.

BLUZE

v težki svili, volni in drugim modnim blagu, v krasnih modelih, naj-novejša modna krila, kostume, dežne plašče, otroške oblekoe, krstno opravo, prepasnice, vsevrstno perilo in druga oblačila. Naj-finejše otroške kapice, klobučke, plaščke, pariške modrice, nogavice, rokavice, jopice in druge pletenine. — Fine zavratnice, naramnice, ovratnike, srajce in drugo perilo za gospode priporoča največja narodna konfekcija

M. Kristofč-Bučar

Stari trg 28 Ljubljana Stari trg 28

Zunanja naročila se izvršujejo takoj in ceno. Cene radi male režije brez konkurence. 52-16

Ustanovljena 1847.

52-9

Ustanovljena 1847.

Čovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7 :: LJUBLJANA :: Turjaški trg št. 7

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone in gosposke sobe. Preproge, zastorji, modroci na zmeti, zimnati modroci, otroški vozički i. t. d. Najnižje cene, Najsolidnejše blago.

Kmečka delavska

gospodarska zadruga

v Dobravljah, Goriško.

Registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Ustanovljena 1. 1908.

Vino se pošilja od 56 litrov naprej po jako zmernih cenah.

Podpisano se tem potom zahvaljuje dosedanjim vinskim odjemalcem, posebno občenemu konsumnemu društvu v Ljubljani, delavskemu konsumu v Idriji, zasebnikom v Mirnu in drugod.

To priliko pa uporabi, da priporoča veliko množino še neprodanega vipavskega naravnega vina iz lastnih kleti združenih kmetov iz Dobravelj, Skrilj, Brji, Šmarji, Rihemberga, Kamnja in bližnjih vasi, vsem svojim dosedanjim in novim odjemalcem po Kranjskem, Primorskem, Štajerskem, Koroskem in drugod.

20

Zadružno vodstvo.

Nova **Lenasi & Gerkman** Nova
slovenska trgovina Ljubljana vogal Stritarjevih in Lingarjevih ulic slovenska trgovina

priporoča

za pomlad in poletje

vsakovrstno sukneno, volneno in platneno blago

Cene solidne in postrežba točna.

24-1

Največja zaloga,

najboljša in najcenejša trdika za naročevanje ozir. nakupovanje!

Čopčev za pleskarje, sobne slikarje, zidarje, mizarje.

Lakov, pristnih angleških za vozove.

Emajlne prevlake, pristne, v posodah po 1/2, 1/3, 1/4 in 1 kg. 104-20

Jantarjeve glazure za pode. Edino trpežno in najlepše mazilo za trde in mehke pode.

Voščila, štedilnega, brezbarvnega in barvastega za pode; najcenejše in najboljše.

Rapidola, pripravljena za vsakovrstne prevlake.

Brunolina za barvanje naravnega lesa in pohištva.

Olje in mazilo za stroje, olje proti prahu.

Ustanovljeno
1. 1882.

Adolf Hauptmann v Ljubljani

Ustanovljeno
1. 1882.

I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.

Maščobo za usnje.

Oljnatih barv, priznane najboljše.

Oljnatih barv v tubah, g. dr. Schönfelda.

Firneža, prirejenega iz lanenega olja, kranjskega.

Steklarskega kleja, pristnega, zajamčeno trpeznega.

Glpsa, alabasterskega in štukaturnega.

Karbolina, najboljše.

Fasadnih barv za apno.

Barv, suhih, kemičnih, prstenih in rudninskih.

Kleja za mizarje in sobne slikarje.

Vzorcev za slikarje, najnovejših.